

Цветелина
Пенкова

Член на Европейския парламент
Мандат 2019 г. – 2024 г.

3 СЪПКИ КЪМ ИКОНОМИЧЕСКА СИГУРНОСТ -
БЪДЕЩИ ПРИОРИТЕТИ ЗА ЕНЕРГЕТИКАТА
И ИНДУСТРИЯТА В БЪЛГАРИЯ И ЕС

**КРЪГЛА МАСА „ЗА СИЛНА И ЧИСТА ЕВРОПЕЙСКА ИНДУСТРИЯ:
ЕВРОПЕЙСКИЯТ ЗАКОНОДАТЕЛЕН АКТ ЗА ПРОМИШЛЕНОСТ С НУЛЕВИ НЕТНИ ЕМИСИИ“**

**КОНФЕРЕНЦИЯ „ЕНЕРГИЙНА СТРАТЕГИЯ НА БЪЛГАРИЯ:
ПЛАН ЗА ЕНЕРГИЙНА СИГУРНОСТ“**

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ:

През последните години Европейският съюз (ЕС) се сблъска с редица предизвикателства. Икономическите сътресения, предизвикани от пандемията от COVID-19, нарастващите военни конфликти, напрежението върху енергийната сигурност на фона на ескалиращите цени на енергията и прекъсванията на веригите за доставки поставиха на дневен ред проблеми, чието решаване се превърна в приоритет за обществото. Стана ясно, че гарантирането на енергийна сигурност и устойчивост е от първостепенно значение както за икономическия просперитет, така и за благосъстоянието на европейските граждани и индустрия. Енергийната ефективност се превърна в още по-важен елемент на националната ни сигурност.

Енергийният пейзаж в рамките на ЕС и на всяка страна членка е особено бурен. Ескалиращите цени на енергията, геополитическото напрежение и дисбалансите между предлагането и търсенето оказаха огромен натиск върху потребителите и подчертаха неотложната необходимост от преминаване към по-устойчиви и издръжливи енергийни източници. На този фон европейските лидери се оказаха изправени пред императива да намерят деликатен баланс между краткосрочните енергийни нужди и дългосрочните цели за устойчивост, като същевременно насърчават иновациите и инвестициите за укрепване на енергийната инфраструктура на ЕС срещу бъдещи шокове.

За да може цялостно да се подобри този процес, следва да се приоритизират европейските технологии, да се възстанови конкурентоспособността на Съюза и индустрията да върне своето производство на територията на континента. Като отговори на тези предизвикателства европейските институции представиха редица законодателства. Един от най-приложимите регламенти е именно Регламентът за промишленост с нулеви нетни емисии.

КРЪГЛА МАСА „ЗА СИЛНА И ЧИСТА ЕВРОПЕЙСКА ИНДУСТРИЯ: ЕВРОПЕЙСКИЯТ ЗАКОНОДАТЕЛЕН АКТ ЗА ПРОМИШЛЕНОСТ С НУЛЕВИ НЕТНИ ЕМИСИИ“...

Новият Регламент за промишленост с нулеви нетни емисии предлага по-опростена и по-предсказуема правна рамка за отраслите, произвеждащи компоненти и технологии, основополагащи за вече започналата икономическа трансформация. В това число се включват стратегическото значение на технологиите в ядрената енергетика, производството на слънчеви панели, термопомпи, акумулаторни батерии, електрически автомобили, системи за улавяне, съхранение и пренос на въглероден диоксид и биогорива. Целта е връщането на тези производства в рамките на Съюза да гарантира създаването на високоплатени работни места и запазването на конкурентоспособността на ЕС.

Регламентът е реална възможност за страните членки да инвестират в иновации и да подобрят съществуващите вече технологии в индустрията. Законодателството предвижда и средства за подобряване и създаване на нови умения, с които да бъде осигурено наличието на квалифицирана работна ръка.

Това откри сериозни перспективи за България и именно, за да може страната да се възползва ефективно от възможностите и в контекста на динамичната политическа обстановка, заедно с представители на ПГ „БСП за България“ организирах на 23-ти юни 2023 г. в Народното събрание на Република България кръгла маса „За силна и чиста европейска индустрия: Европейският законодателен акт за промишленост с нулеви нетни емисии“.

Това бе първото по рода събитие, което събра представители на изпълнителната и законодателната власт, енергийния сектор, индустрията, синдикатите, академичните и НПО среди на едно място. Заедно определихме приоритетите за българската индустрия и енергетика, преди да започна работа като основен преговарящ в Европейския парламент по новата индустриална стратегия на ЕС - Законодателен акт за промишленост с нулеви нетни емисии. Кръглата маса даде възможност да очертаем сферите, в които България има конкурентно предимство и може да спечели от предстоящата реиндустриализация на Европа. Поставихме и акценти, които успях да заложа в рамките на преговорите по новото законодателство, като открийхме цели, свързани с нови работни места и инвестиции:

- Увеличаване производството на чисти технологии в ЕС. Регламентът ще привлече инвестиции и ще създаде по-добри условия и достъп до пазара за чисти технологии в ЕС.
- Чрез него ще се стимулира откриването на работни места и нови производства.
- Всички технологии трябва да се произвеждат в ЕС - фотоволтаици, термопомпи, батерии, електролизьори, вятърни инсталации и възобновяеми източници в морето, технологии за електроенергийните мрежи, устойчиви горива.
- Списъкът ще включва и ядрените технологии, технологии, свързани с водорода, и всички алтернативни биогорива.
- Конкурентоспособността на ЕС в конкретни сектори ще е основен приоритет при подбор на технологиите, а целта е да се подкрепят производствените процеси.
- Необходими са сериозни инвестиции за развитие на нови умения и подготовка на работната сила за икономическия подем.
- Нужно е улесняването на административните процедури за нови производства и технологии, както и да се намалят сроковете за издаване на разрешителни.

Основно заключение на кръглата маса бе, че в България няма действаща енергийна стратегия и план за развитие на сектора. Необходимо е създаването на национален енергиен борд, който да ръководи работата по изготвянето на необходимото законодателство в енергийния сектор. Има проблем с липсата на подготвени специализирани кадри и на концепция за образованието им. Липсват инвестиции в сектора. България се нуждае от обединена позиция.

Именно тези изводи поставиха основата за бъдеща координация и комуникация с всички заинтересовани страни. Даден бе начален тласък, но проблемите пред енергетиката и индустрията изискваха по-сериозен ангажимент от страна на изпълнителната, законодателната и европейската власт и разширяване на обхвата на браншовите организации. Последва логичната втора стъпка, а именно организирането на:

КОНФЕРЕНЦИЯТА „ЕНЕРГИЙНА СТРАТЕГИЯ НА БЪЛГАРИЯ: ПЛАН ЗА ЕНЕРГИЙНА СИГУРНОСТ“...

На 24-ти ноември 2023 г. аз и моят екип събрахме в сградата на Народното събрание в София над 200 представители на индустрията, публичните институции, синдикати, политици, неправителствения сектор и дипломати. Заедно очертахме ясен план за индустриалното и енергийното развитие на България и нейната роля в региона в съответствие с целите на ЕС.

Поставен бе ясен акцент, че България може да има ключова роля в определянето на европейската енергийна политика. Изводът е, че, за да реализираме тази визия, е нужна подробна, целенасочена и дългосрочна енергийна стратегия, както и изработването на детайлен план за действие в следващите от 10 до 50 години.

Конференцията постави на дневен ред следните въпроси:

- Какво и кога? Какъв ще е енергийният микс на България в следващите поне 5 десетилетия? Каква искаме да бъде ролята на страната ни в региона?
- Колко? Колко електроенергия и от кои източници ще произвеждаме? Колко е предвидена за износ?
- Кой? Кой ще развива и поддържа енергийния ни сектор? Подготовката на кадри и специалисти е ключова.

България разполага с технологиите, кадрите и експертната, за да бъде определящ фактор в регионален и европейски аспект. Дебатът започна, акцентите - поставени, но беше необходимо да покажем и възможностите си на европейско ниво. Това даде ход и на третата стъпка.

ОРГАНИЗИРАНЕТО НА КОНФЕРЕНЦИЯТА „ЕНЕРГИЙНА СИГУРНОСТ – ОСНОВА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ИНДУСТРИЯ. РОЛЯТА НА БЪЛГАРИЯ“...

Това бе първият подобен форум, организиран в Европейския парламент, който събра на едно място ключови представители на българската и европейската енергетика, индустрия и академични среди. Конференцията се проведе на 19-ти март 2024 г. в Европейския парламент в Брюксел и обедини представителите на българския енергиен и промишлен сектор, европейските им партньори, представители на академичните среди и неправителствените организации, както и високопоставени представители на Европейската комисия. По време на конференцията бяха изтъкнати важните за България аспекти от стратегията на ЕС за реиндустриализация и бяха дефинирани основните приоритети за българската индустрия, които трябва да залегнат в работната програма на следващия мандат на европейските институции.

Основната тема на дискусиите беше възможността държавата ни да играе ключова роля при изработването на енергийните и индустриални политики и обвързването на целите на предстоящия икономически и енергиен преход с реална реиндустриализация на страните от Централна и Източна Европа. Засегнахме перспективите за развитие на ядрената енергетика като базова мощност, ролята на

възобновяемите енергийни източници, необходимостта от подобряване на свързаността на електроенергийните мрежи в ЕС. Обсъди се и как добивът на стратегически суровини в страните в ЕС ще допринесе за развитие на промишлеността и производството на технологии, които да ни позволят да намалим вредните емисии.

Заклученията от всички енергийни събития, които организирах по темата, както и моите разговори с представители на българската и европейската индустрия и енергетика водят в една и съща посока. Има неотложна нужда от създаване на ясна стратегия за развитието на енергетиката в България. Такава, която да бъде спазвана от поредица правителства с хоризонт от поне три десетилетия. Постоянната промяна на приоритети не води до ефективни и практични решения и оскъпяване на изграждането на всички бъдещи проекти.

Енергийната политика е прерогатив на националните правителства на държавите в ЕС и за това никой „от Брюксел“ не може да ни наложи какви мощности да развиваме. Основната тема, която се открии след тези конференции, е, че във все по-несигурна международна среда трябва да се фокусираме върху подобряване на енергийната сигурност на България. Същото важи в пълна сила и на европейско ниво.

Във всички промишлени и енергийни политики, които се предлагат, заляга концепцията за „стратегическа автономност“. За да можем да разчитаме повече на собствените си възможности, трябва да се фокусираме в 5 основни сфери, в които да инвестираме средства и усилия в следващите години:

1. развитие на ядрената енергетика, защото това е единственият базов източник на чиста енергия;
2. производство на повече критични суровини, които все още се намират в страните от ЕС;
3. производство на технологии за възобновяеми енергийни източници, за да не разчитаме единствено на по-евтини такива, внесени от трети страни, извън ЕС;
4. подобряване на свързаността на енергийните мрежи на страните в ЕС, за да можем лесно и свободно да обменяме енергията между държавите на континента;
5. развитие на академичните постижения, защото иновациите ни помагат да произвеждаме по-качествени и ефективни енергийни източници.

Всяка от тези сфери заслужава по-детайлни разяснения, за да разберем конкретните насоки, нужни за бъдещо развитие.

ЯДРЕНА ЕНЕРГЕТИКА

За да развием капацитета на ядрената енергетика, имаме нужда от създаване на общ алианс за развитие на европейски технологии. Трябва всички европейски компании, разработващи и произвеждащи компоненти и технологии за атомната енергетика, да работят в една посока, за да бъдем конкуренти на глобалния пазар.

Европейските компании все още са водещи в света по критериите за безопасност, които залагат в своите технологии, но нарастващата конкуренция на компании от САЩ, Русия и Китай налага по-целенасочена работа. Трябва да

създадем сигурна верига за производство и доставки на специализирани части за поддържане и изграждане на компонентите, нужни ни за ядрените реактори в ЕС, които са вече в експлоатация и тези, които тепърва ще се изграждат. Само така ще гарантираме своята независимост и ще можем да удължим живота на действащите атомни централи в ЕС. За да постигнем това, ще трябва да създадем целенасочено законодателство на европейско ниво, подобно на това вече прокарано в САЩ, което да прецизира стъпките, нужни за безопасното удължаване на живота на работещите реактори в държавите от ЕС. Към момента в САЩ „животът“ на реакторите е 80 години, а в ЕС едва 60 години.

Нужно е да задълбочим усилията си и да създадем и работеща политика за добив на уран на територията на ЕС по нови технологии, които да отговарят на най-модерните стандарти за безопасност и опазване на околната среда.

За да се реализират всички тези приоритети, трябва да се работи целенасочено и за промяна на отношението на европейските институции към ядрената енергетика. Водени от желанието за създаване на „стратегическа автономност“, трябва да започнем да осигуряваме финансова подкрепа за европейската атомна индустрия и за развитие на новите ядрени мощности. Трябва да започнем да насочваме европейски средства към сектора и да подпомагаме дори и изграждането на новите ядрени централи в държавите в ЕС, които са готови да инвестират в новото поколение реактори, използващо европейска технология.

Истинската независимост ще дойде, когато изградените централи ще използват европейски технологии и ще се захранват с ядрено гориво, произведено в ЕС, от колкото се може повече уран, добит в държавите членки.

Трябва да инвестираме в развитие на човешките ресурси и кадровия потенциал в цяла Европа. За целта е нужно да се създадат програми за подготовка и обмен на специалисти, за да гарантираме, че ще имаме добре подготвени специалисти, които ще са ни нужни в идните години.

КРИТИЧНИ СУРОВИНИ

Противно на общо приетото разбиране, в Европа все още има находища на критични суровини, които в последните десетилетия не бяха разработени, защото беше по-евтино да доставяме от трети страни. Нарастващите геополитически конфликти и реалният риск за прекъсване на доставките бяха катализаторът, който да ни накара отново да погледнем към собствените си ресурси.

България има огромен потенциал за развитие в тази сфера, защото вече сме един от основните износители в Европа на ключови суровини като олово, мед и цинк. В последните години основните публични политики бяха насочени към електрификацията и естествено голяма част от инвестициите в частния сектор се съсредоточиха в производството на литиево-йонните батерии като средство за съхранение на електроенергията. За съжаление, тези батерии са трудни за рециклиране, след като завършат техния жизнен цикъл.

Европейската и българската индустрия все повече настоява да се премине към олово-киселинни батерии като основна технология за съхранение на електроенергията.

Дори и с настоящите методи на производство те са около 3 пъти по-евтини и 97-99% от вложените в тях материали могат да бъдат рециклирани. За да преминем към тази по-евтина и щадяща природните ресурси технология, трябва да променим правилата, по които отделяме приоритетно финансиране за технологии за съхранение на електроенергия. Трябва да се фокусираме не толкова върху дългия живот на батериите, а да наблегнем на възможностите те да се рециклират.

Енергоинтензивната индустрия в България и останалите държави от ЕС също остава подценявана в досегашните енергийни и индустриални политики. Това е голяма грешка, защото само българската такава, като металургия, стъклопроизводство, керамика, цимент, химическа промишленост, в т.ч. торове, фармация изнася около 80% от продукцията си, а приходите инвестира в най-модерни производства.

Също така тя рециклира излезли от икономиката продукти и изгражда наистина кръгова икономика. България изостава в мащабите и размерите на подкрепата си за енергоинтензивната индустрия. В държавите със силно развита и модерна индустрия тя ползва директни публични средства под формата на държавни помощи, субсидии или данъчни облекчения. В България за кандидатстване за финансиране по тези политики има ограничение, че предприятията, получаващи безплатни квоти за въглеродни емисии, не са допустими. Това трябва да се промени, защото много от предприятията, попадащи в категорията енергоинтензивна индустрия, няма да оцелеят без целенасочено финансиране за „декарбонизация“ от европейските фондове.

България трябва да използва всички налични стимули, за да привлече инвестиции в нови производства. Една възможност, която пропускаме досега, е механизмът за компенсиране на непреките разходи за въглеродни емисии, който позволява на страните членки на ЕС да въведат директно подпомагане на производствата, изложени на риск от евентуално изтичане на въглерод от техните производства.

В България, въпреки наличието на производства от допустимите сектори, разработването и нотифицирането на схема за тяхното подпомагане е все още изостанало. По този начин се създава неравнопоставеност между едни и същи индустрии в България и другите членки на Европейския съюз, които са наши преки конкуренти както на вътрешния пазар, така и на пазарите на трети страни. Нещо повече, и двете наши съседки, членки на ЕС, Румъния и Гърция, прилагат този механизъм.

ВЪЗОбНОВЯЕМИ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ

В последните десетилетия европейските цели за включване на повече възобновяеми източници в енергийния микс не отчитаха как те ще се разпределят между отделните технологии. Също така не се отчиташе и как националните електропреносни мрежи ще понесат включването на толкова променливи мощности. Още една голяма критика към тях беше, че не правеха директна връзка между климатичните цели и индустриалната политика.

Именно това трябва да се промени в следващия мандат на европейските институции.

Индустриалната стратегия на ЕС поставя добра основа за насърчаване на инвестициите в производства в държавите от ЕС на технологии и компоненти за възобновяеми източници, но това няма да е достатъчно само по себе си, за да съживи производството. Трябва да се зложат цели за използване на технологии, произведени в ЕС. Достигнахме времето, когато в следващия мандат европейските институции трябва да предложат законодателство, което да създаде план за ясно планиране на различните видове възобновяеми източници.

Всяка държава трябва да определи коя технология е най-подходяща и ефективна за нейната територия. Може би изграждането на фотоволтаични централи в Испания ще е по-ефективно, отколкото в Германия, а обратната логика трябва да се използва за вятърните паркове. Ако продължим да инвестираме по същия начин, както досега, рискуваме да поставим под риск стабилността на електроенергичните ни мрежи.

Всяка държава трябва да постави и силен акцент върху баланса на енергийния си микс. Съотношението между базови и възобновяеми енергийни източници е ключово условие за сигурна, достъпна и постоянна електроенергия в ЕС. Не трябва да говорим просто за диверсификация, а за правилното съотношение между използваните технологии. По данни от експертите в момента България е достигнала до максимума на потребление на възобновяеми източници, което системата може да поеме в това нейно състояние.

СВЪРЗАНОСТ

Свързаността на енергийните системи в Европа е основата на постигане на енергийна сигурност и достъпни цени за потребителите. Гарантиране на дългосрочна предвидимост на цените на енергийните източници и на електроенергията е ключов фактор, за да може да се гради стабилна промишленост и икономика. Само чрез по-добра свързаност ще можем да пренасяме по-големи количества между различните държави и региони в Европа.

За целта в следващите 5 години трябва да се създаде план за инвестиции в обновяване и изграждане на по-устойчива енергийна мрежа в ЕС. В страните от Източна и Южна Европа все още се наблюдава по-слаба „плътност“ на инфраструктурата на преносната мрежа. Индустрията ясно заяви, че следващата сфера, в която европейските институции трябва да работят, е за разработване на план за трансформиране и пренос на свръхпроизводството на електричество от възобновяеми източници. Това може да стане чрез изграждане на приоритетни енергийни коридори в ЕС, които да дадат възможност за споделяне на тази енергия между държавите.

Това ще позволи да се пренася евтин ток от соларни източници от юг на север и съответно от вятърни централи от север на юг. Българската енергийно интензивна индустрия също представи планове за балансиране на електроенергийната система. Тя може да помага на енергийната сигурност като абсорбира свръхпроизводството

на електроенергия и по този начин да балансира енергийния микс на страната.

Подобни цели трябва да бъдат зложени в допълнителна стратегия на европейско ниво. Трябва да се засили координацията между държавите в ЕС в рамките на изготвянето на техните десетгодишни национални планове за развитие за мрежата. Държавите трябва да бъдат насърчени да изграждат общи проекти за засилване на системната свързаност помежду си.

АКАДЕМИЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ

Академичните среди и научните разработки, които те произвеждат, са в основата на техническите постижения, на които сме свидетели в последните десетилетия. Затова е от изключителна важност да отчитаме техния принос и да създадем целенасочени програми за развитие на кадри.

Във всички дискусии с учени и представители на изследователски институти те заявяваха, че основният проблем, с който се сблъскват, е не толкова липсата на финансиране, колкото липсата на предприятия, произвеждащи компоненти за възобновяеми източници, с които да споделят своите разработки. Трябва да се подобри връзката между университетите и бизнеса, за да могат да се обединят усилията за изграждане на производства на технологии от ново поколение в България и другите страни в ЕС.

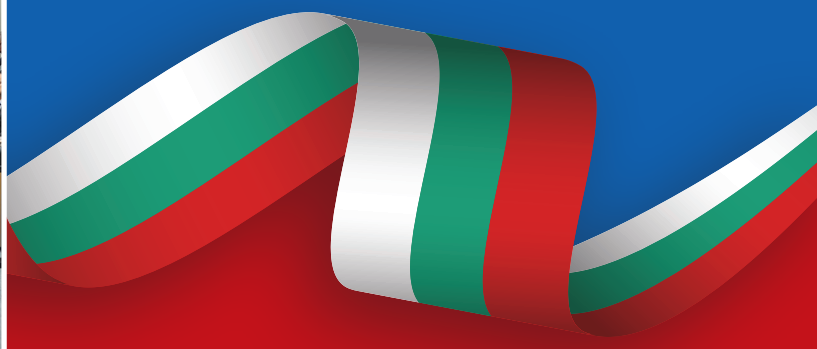
Вече има няколко пилотни проекта, в които академичните среди и българските учени разработват иновативни технологии за подобряване на енергийната ефективност на сградите в сътрудничество с големи европейски производители на строителни материали. Тези практики за трансфер на технологии от лабораторията до пазара трябва да се насърчават с целенасочени програми.

Искам да отправя специални благодарности към представителите на индустрията и академичните среди, с които работихме заедно, за да защитим интересите на България и да ги поставим в центъра на плана за реиндустриализация на ЕС. Заедно с Асоциацията на индустриалния капитал в България, Еврохолд България АД, Българската асоциация на металургичната индустрия, Българската асоциация на циментовата индустрия, Българската федерация на индустриалните енергийни консуматори, Електроенергийния системен оператор, Българския атомен форум – БУЛАТОМ, Българската академия на науките, Българската стопанска камара, регулаторите и ресорните агенции, представителите на изпълнителната и законодателната власт поставихме добра основа, върху която нашите представители в следващия мандат на европейските институции трябва надграждат. Тези препоръки важат с пълна сила и за следващото редовно правителство, защото всяка развита индустриална държава има нужда от ясна и ангажирана държавна подкрепа.

Доказахме, че ако работим заедно, можем да постигнем много както за България, така и за целия ЕС.

**КОНФЕРЕНЦИЯ „ЕНЕРГИЙНА СИГУРНОСТ – ОСНОВА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ИНДУСТРИЯ.
РОЛЯТА НА БЪЛГАРИЯ“**

**За повече информация,
моля посетете сайта ми и профилите ми в социалните мрежи:**

<https://www.facebook.com/Tsvetelina.M.Penkova>
Tsvetelina.M.Penkova

https://www.instagram.com/tsvetelina_penkova/
tsvetelina_penkova

<https://twitter.com/tsvetypenkova/>
tsvetypenkova

www.tsvetelinapenkova.eu

